

**DISSERTATIO TERTIA
DE BENEFICIIS ERIGENDIS,
RESTAURANDIS,
UNIENDIS, VEL DIVIDENDIS.**

Huc referendus est titulus 48. libri 3.

Beneficiorum erectio, restauratio, unio, aut divisio maximam habet adfinitatem cum erectione, restauratione, unione, aut divisione Ecclesiarum; eadem enim regulæ ferè utrobique servantur, eadem quoque utrimque colliguntur consecuta-

ria. Quamobrem uti in hac parte facilè ab Ecclesiis ad beneficia, & vicissim à beneficiis ad Ecclesias argumentantur iure optimo scriptores nostri, ita velim, quæ de beneficiis infrà dicentur, de Ecclesiis etiam dicta, commoda atque æquabili collatione facta, intelligantur.

C A P U T I.

De Beneficiorum erectione.

QUÆ superius de generali beneficiorum disciplina, qua & beneficiorum natura, & proprietates, insuper variæ qualitates agnoscerentur, tradita sunt, facilem viam paraverunt ad ea expendenda, quæ spectant beneficiorum erectionem, de qua initio poni tria veluti summa principia possunt. Primum est, nullum esse, aut dici ecclesiasticum beneficium posse, nisi erectum auctoritate Ecclesiæ proponatur; alterum est, nihil referre, an tacita, an expressa, an in actu, an ante actum, an demum post actum erectionis ecclesiastica auctoritas intercedat; postremum est, in vetustis beneficiis auctoritatem Ecclesiæ intercessisse præsumi. Et quidem in primis certum est, non esse beneficium, nisi quod sit erectum ecclesiastica auctoritate; quamquam enim ex simplici pollicitatione Deo, & Ecclesiæ facta proficiscatur obligatio,

qua quis ad implendum, quod pollicitus est, teneatur; non inde tamen sequitur, exitu inspecto jam opus ecclesiasticum illud haberi, quod in pollicitationem simplicem venit. Id operatur gratia Ecclesiæ pollicitatio, quod operatur contractus rei cuiusdam præstandæ, gratia privatorum: atqui in contractibus, in quos certæ rei præstatio deducitur gratia privatorum, quæcumque nata inde fuerit obligatio, nondum tamen dominia transferuntur, nisi traditione secuta. Ergo in pollicitationibus gratia Ecclesiæ factis, res in pollicitationem deducta nondum ecclesiastica fit, quousque iuribus Ecclesiæ ex consensu ejusdem Ecclesiæ non adenseatur. Atque, ut propius ad rem accedam, si verum est, pollicitationem loci cuiusdam Deo dicandi, non efficere locum sacrum, quousque iste non fuerit auctoritate Ecclesiæ dedicatus, cant.

can. 44. caus. 16. quæst. 1., can. 9. de cons. dist. 1., cap. 8. de consecr. Eccl., vel Alt., cap. 25. de jurepatr., cur non idipsum obtinebit in pollicitatione certi peculii, beneficii erigendi causa in Ecclesiam transferendi? Imò & idipsum suadere videtur ecclesiastici beneficii indoles, ac natura. Siquidem si qui beneficium erigi mandat, eo ipso ab Ecclesia postulat, ut certa sacra munera ab eodem fundatore designata ab Ecclesia ipsa præsententur, eademque à Clerico instituendo obeantur; nemo non videt, qua ratione Ecclesia fundatori obligetur, nisi & Ecclesia ipsa consentiat.

Dixi secundo loco, nihil interesse, an expressa, an tacita Ecclesiæ auctoritas intercedat; neque enim novum est, ubi præsertim Ecclesiæ versetur utilitas, expresso tacitum comparari, argumento cap. 2. & 3. de his, quæ fiunt à Præl. Tacitum consensum intelligo actum quendam non solius fundatoris, qui ad Ecclesiæ consensum referatur, sed actum Prælati, quo adprobata beneficii erectio præsumatur. Hinc ad demonstrandum, intercessisse ecclesiasticam auctoritatem, minimè sufficeret, si dignosceretur fundator beneficium erigendum proposuisse, adjecta conditione, ut Clericus ab Episcopo institueretur, quousque nulla Episcopi institutio, aut ratihabitio accesserit, quemadmodum apud omnes receptissimum esse testatur Pyrrhus Corradus lib. 1. praxis beneficiariæ cap. 2., & Cabasutius lib. 2., theoriæ, & praxis cap. 1. num. 2. Tùm verò demum tacitus Prælati consensus præsumetur, cum etiam sine expressa foundationis acceptatione Prælatus alicui Clerico beneficium contulisset, vel alio simili facto voluntatem suam demonstravisset. Adjeci insuper, nihil interesse, an ecclesiastica auctoritas in ipso actu interveniat, an ante actum exhibita proponatur, an actui jam edito accedat; agitur enim de eo consensu, qui eatenus necessarius est, quatenus inde demonstretur, Ecclesiæ placere, vel placuisse, quod pius funda-

tor faciendum mandavit. Non ignoro, quosdam esse actus, quorum forma postulat, ut subsequens ratihabitio non sufficiat, ubi is, quem interesse mandatur à lege publica, præsens in ipso actu non fuerit. Exemplum Romani Juris cultores suppeditant in interventu tutoris in negotiis pupillaribus, ut omittam exemplum testamenti condendi, quod unico contextu fieri debet. Simile exemplum suppeditant cultores Juris Ecclesiastici in conjugio, cujus forma cum exigat Parochi præsentiam, in causa erit, ut, si Parochus præsens non sit in actu celebrationis, quamquam deinde ratam celebrationem habeat, matrimonium nullius momenti esse dicatur. Verùm hæc omnia neutiquam accommodantur quæstioni propositæ; non quod de testamentis dicitur, id enim originem habet, & causam ex subtilitatibus Romanorum non facile trahendis in exemplum de specie ad speciem; non quod dicitur de auctoritate tutoris in negotiis pupillaribus, aut de præsentia Parochi in matrimonii celebratione; hæc enim pertinent ad formam actus, uti scholæ loquuntur, substantialem, quæ forma, si initio desit, actum ipsum corrumpere necesse est.

Dixi tertio loco, in vetustis beneficiis auctoritatem Ecclesiæ intercessisse præsumi; quod & tradidit Barbosa in lib. 3. jur. eccles. cap. 4. num. 33. Vel enim ipsa beneficii designatio, quam secutæ fuerunt identidem Prælatorum collationes, argumento est tacitæ ecclesiasticæ auctoritatis. Neque negotium ullum accessit canon 16. & 18. de consecr. dist. 1., ubi cum sermo fiat de Ecclesiæ consecratione, & dubitatio emergat de Ecclesia vetere, quam non constat esse consecratam, definitur, in dubio consecrandam esse. Num verò ex quo non consecrata Ecclesia præsumitur, quasi à simile ducto argumento, concludetur, beneficio veteri nullam intercessisse ecclesiasticam auctoritatem? Nullius sunt momenti in hac parte hujus generis argumenta. Etenim, ut omittam, non adeo frequentem

esse solere in Ecclesiarum ædificationibus solemnem dedicationem, quemadmodum frequens est assensus in erectionibus beneficiorum; ut omittam præterea, non adeo faciliè superesse posse conjecturas factæ consecrationis, quemadmodum prostant conjecturæ consensus Prælati in erectione beneficii; singularia quædam agnoscenda sunt in consecratione Ecclesiarum, ad erectiones beneficiorum non in omni parte extendenda. Veteres Ecclesiæ Patres in consecratione Ecclesiarum quoddam veluti symbolum constituerunt animæ Deo dicatæ in Sacramento Baptismatis, & Confirmationis. Quemadmodum enim & benedictione, & inunctione facta sacrarum ædium, sacræ ipsæ ædes fieri intelliguntur speciale Summi Numinis habitaculum; ita signa sunt sensibilia, eademque perennia Divini Spiritus inhabitantis in homine baptizato, ac confirmato. Hinc fit, ut ad instituendam, persequendamque analogiam, obtinerent ea in consecratione Ecclesiarum, quæ in Baptismate obtinent. Porro cautum sæpè fuit, ut iis, de quorum Baptismate dubitaretur, baptizarentur. Cur ergo cavendum non similiter fuerat, Ecclesias consecrandas esse, quarum consecrationis nullum monumentum existeret? His planè principiis non innitur erectio beneficiorum, quæ, si ecclesiasticam auctoritatem exposcit, ex eo exposcit, quod invita, vel ignorante Ecclesia nihil esse, aut dici possit inter jura Ecclesiastica adnumeratum.

Nomine ecclesiasticæ auctoritatis in beneficiis erigendis necessariæ, intelligo auctoritatem Ordinarii, sive ille Episcopus sit, sive Prælati quisque inferior, quasi Episcopalem jurisdictionem exercens. Et quidem id demonstrari faciliè potest ex antiquissima Ecclesiæ disciplina, cui vix derogatum aliquando fuisse eonstat, statim ac enim certa diœcesis adsignata Episcopo fuit, illud potissimum mandatum Episcopo est, ut ipse ibidem Clericos ordinaret, inter ordinatos sacra officia, & ministeria distribueret, reddi-

tus Ecclesiarum inter ministrantes divideret, portionesque singulis debitas adsignaret, quæ omnia, si perpetuam habeant causam, cur non beneficiorum erectiones appellaverimus? Recolantur hoc in loco, quæ tractationis initio præfabar de origine, & forma beneficiorum; atque id statim erit in aperto lumine collocatum. Videlicet cum primùm per quatuor, aut quinque sæcula Clerici fidelium oblationibus alerentur, propria erat potestas Episcoporum ordinare Clericos, peculiumque tribuere, imò & Episcopi ipsi spontè Archidiaconos, sive Æconomos tributores peculii constituebant; quod si adparet aliquando præceptum Episcopis, ut sibi Æconomos adungerent, id spectat ad urgendos, adigendosque Episcopos causa exercendæ potestatis, non ad ipsam veluti singularem faciendam Episcopis potestatem. Interea Clerici sub Episcopo constituti instar sacri Collegii erant, & quidem ita probati, ut coire collegium posset, & bona ex largitione fidelium acquirere, & exposcenti Episcopo consilium, ac suffragium ferre, quemadmodum sexcenta demonstrare valent & juris, & Historia Ecclesiasticæ monumenta. Ubi verò deventum est ad communionem & bonorum ecclesiasticorum, & vitæ à Clericis ineundæ apud Cathedrales præsertim Ecclesias, hujus communionis, & ecclesiastici Collegii institutio auctores eosdem Episcopos habuit; imò & Episcopali auctoritate discretæ, distributæque fuerunt variæ classes, ita ut Clericis in communi viventibus Præpositus, vel Decanus communem ipsam vitam foveret, ac proveheret, Presbyteros regeret Archipresbyter, Diaconos Archidiaconus, Notarios Primicerius, scholam Psallentium Cantor, aliique hujusce generis administrari. Quidquod inde plura Concilia recentioris ætatis non permiserunt quidem, facta veluti indulgentia, sed jusserunt Episcopis, ut Canonicos, Theologos, Pœnitentiarios, Scholasticos crearent, nisi eam inesse pœnès Episcopum potestatem agno-

vis-

vissent? Quæ enim in obligationem veniunt, & præcepto comprehenduntur, potestatem jam inesse supponunt. Quod si tandem ad ea Ecclesiarum Cathedralium adjuncta respiciamus, quibus dissociata bonorum, & vitæ communione, sive in Cathedralibus Ecclesiis distributa officia sunt, constitutæque præbendæ singulares, sive in Ecclesiis diœcesanis modò Parochialia officia instituta sunt unà cum aliis muneribus in Parochorum adjutorium erectis, modò certus cœtus Clericorum exemplo Capituli Cathedralis Ecclesiæ designatus, unde Collegiales Ecclesiæ plurimæ emicuerunt; in universis agnoscemus Episcopalem sollicitudinem, æquè ac auctoritatem. Hæc cum ita sint, nulla dubitatio erit, quin Episcopus, si in ea diœcesi inveniatur, in qua necdum Capitulum sit erectum, possit sibi Capitulum erigere, veluti Collegium illud in Episcopalis sollicitudinis adjutorium advocandum. Nulla quoque dubitatio erit, quin possit in eadem Ecclesia Cathedrali novas dignitates erigere, non tam ad majus Ecclesiæ decus, & ornamentum, quàm ad juvandam majoribus officiis, curandamque magis in dies Ecclesiæ utilitatem. Nulla item dubitatio, quin possit in diœcesi Collegia Clericorum instituere, inque Collegiis non tantum Canonicorum numerum designare, verum etiam dignitates præficere; uno verbo, ea omnia gerere, quæ honesta, quæ decora, quæ opportuna, quæ utilia diœcesanis Ecclesiis videantur. Nulla denique dubitatio, quin novas Parochias ex causa erigere valeat, novisque erigendis beneficiis inferioribus auctoritatem suam accommodare. Paucis universa colligamus. Ipsa antiquissima erectio Collegiorum seu in Cathedrali Ecclesia, seu in diœcesanis Ecclesiis Episcoporum fuit. Hanc auctoritatem Episcoporum adseruerunt, imò & laudaverunt Concilia, ac Pontifices Maximi. Sic in can. 73. caus. 12. quæst. 2. simplex Ecclesia in Collegium converti potuisse dicitur auctoritate Episcopali, cui jungi possunt

canones 12. & 13. caus. 18. quæst. 2. Sic in cap. 9. de vita, & honest. Cleric. Clerici jubentur in unum Collegium convenire ex Episcopi sui mandato. Sic de solo diœcesani assensu fit mentio in cap. 25. de jurepatron., ubi & de simplici, & de conventuali Ecclesia sermo instituitur. Sic in cap. 5. de Eccles. ædif., quum quidam privatus vellet Collegium in diœcesi Episcopi instituere, id voluit Urbanus III. ex diœcesani consensu pendere. Sic in cap. 8. de constitut. dignitatis suppressio, æquè ac instauratio liberè Cathedralium Ecclesiarum administris adseritur. Recentioribus sæculis nulla expressa reservatio adparet, ex qua Diœcesani ab hac potestate explicanda semoti fuerint. Quid igitur obstat, quominus Ordinarii eadem facultate liberè uti pergant? Ad hanc generalem regulam ego unam tantum exceptionem adjicio in ea specie, qua agatur de nova Cathedrali Ecclesia erigenda, in qua & nova constituenda sit Episcopalis dignitas, & novum unà cum Episcopali dignitate Capitulum sit erigendum; tunc enim, quidquid olim vigeret, quemadmodum erectio novi Episcopatus hodie reservatur Pontifici Maximo, hodie etiam Capitulum ejusdem Cathedralis Ecclesiæ novæ ab eodem Pontifice Maximo erigeretur. Dixi quidquid olim vigeret, etenim nemo ignorat, antiquos Metropolitanos jure suo novas Cathedrales Ecclesias in provincia erexisse, can. 50. & 51. caus. 16. quæst. 1., cap. 16. de major. & obed., quæ tamen potestas sublata fuit primùm ex interpretatione capituli 4. de offic. Leg., ubi, cum Innocentius III. eam facultatem tanquam unam ex majoribus denegaverit Legato suo etiam à Latere, Glossographi tradere cœperunt, reservari Pontifici Maximo, etiam exclusis Metropolitanis; deinde ex consuetudine generali, postquam Joannes XXII. edidit extravagantem 5. & 6. de præb. int. com.

At enim quid in hac reservationum materie non commenti fuerunt Interpretes præsertim sequioris ætatis, quorum

aliqui eousque devenerunt, ut Ordinariorum potestatem pœnè extinctam, seu intra levissimas causas coërcitam exhiberent? Collegia omnia Clericorum, quas cumque etiam dignitates erigi non posse auctoritate Ordinariorum, nonnulli scripserunt, relinquentes tantùm potestati Episcoporum erectionem minorum beneficiorum, & quod mirum est, conquirentes speciosa argumenta, canones dixerunt se proferre posse perspicuos ad eam rem demonstrandam. Veluti fundamentum solidum opinionis suæ in medium prodiderunt canonem 1. dist. 22., ubi omnes dignitates ecclesiasticæ dicuntur fuisse ab una Sede Apostolica institutæ. Clarius id apparere dixerunt ex cap. 6. de consuetud., ubi Innocentius III. profitetur, se Londonensi Episcopo *licentiam concessisse* ordinandi in Londonensi Ecclesia Præcentorem. Miror ego, quod Interpretes hujus generis non omnium beneficiorum, & Ecclesiarum erectiones ab Ordinariorum auctoritate subtraxerint, quando si hujus generis argumenta conquirebant, invenissent facilè canones 4. 5. & 6. de consecr. dist. 1., in quibus statuitur, neminem ex Episcopis posse dedicare Ecclesias sine speciali Sedis Apostolicæ auctoritate. Fortè visum fuit ipsis, hac ratione se posse universam Ordinariorum potestatem extinguere, si eousque progressi fuissent, nec satis tutam esse posse adedò provectarum reservationum disciplinam. Cæterum non defuerunt Interpretes, qui pro Ordinariorum auctoritate pugnaverunt etiam in erectione Capitulorum, Collegiorum, ac dignitatum. Quando verò inter dimicantes Interpretes nonnulli extiterunt, qui se medios ita dixerim constituerunt, inventis quibusdam distinctionibus arbitrantes, se omnia facilè componere facta quodammodo transactione, quin germanam canonum sententiam investigarent, atque proponerent; isti modò dixerunt, distinguendum inter dignitates, quæ olim in certa Ecclesia extitissent, quæque deinde suppressæ forent; & dignitates quæ nunquam in certa Eccle-

sia extiterunt; illas restaurari posse, atque iterum erigi ordinaria auctoritate dixerunt, istas erectioni Pontificis Maximi reservari: modò dixerunt, distinguendum inter dignitates generaliter in Ecclesia notas, seu in multis Ecclesiis jam receptas, quales sunt Archidiaconatus, Archipresbyteratus, Primiceriatus, & similes, atque dignitates, quarum novum esset, & necdum cognitum nomen, ac officium; priores asserentes Episcopalem auctoritatem non effugere, posteriores Pontificiæ erectionis existere. Has ego puto transactiones, quæ laudari possent, ubi jus dubium foret, & quidem ex æquo, & bono sancienda inter consentientes ad auferendas disputationes; parum tamen meo iudicio opportunas ad eliciendam, proferendamque germanam canonum disciplinam Ordinariorum auctoritati suffragantem. Quamobrem conandum est, ut laudati canones lucem suam accipiant, atque ita interpretatione commoda illustrentur, ut nihil negotii amplius facessant illis, qui potestatem ordinaria tueantur, quousque non constet de singulari reservatione. Itaque adfertur in primis in contrarium canon 1. dist. 22. in illis verbis: *Omnes dignitates instituit Romana Ecclesia.* Monumentum istud falsò Nicolao I. adscriptum est, verius adscribendum Petro Damiani, qui legatione fungebatur Nicolai II. apud Mediolanenses, quorum mores tunc temporis erant inquinati. Homiliam ad populum habuit Petrus, qua suadebat, mores fidelium universorum exigendos esse ad disciplinam, ac doctrinam Romanæ Ecclesiæ ab ipso Christo Domino per S. Petrum Apostolorum Principem edoctæ, qua in re agebat, *Dignitates omnes à Romana Ecclesia institutas fuisse*, id est edoctas, atque in disciplina morum rectè eruditas. Bone Deus! Quid hæc commune habent cum proposita disputatione? Adedò desipuerunt, qui hoc monumento abusi sunt, nisi fortè venia concedatur illis, qui verbis Gratianeorum monumentorum inhærebant, quin monumenta ipsa in suis au-

tographis scrutarentur, eorundemque spiritum ex contextu, & ex scopo hauriendum arriperent. Quòd spectat capitulum 6. de consuetudine, verum eequidem est, Londonensem Episcopum confugisse ad auctoritatem Innocentii III., ut Præcentorem ordinaret; eundemque Innocentium ordinandi Præcentoris *licentiam concessisse*. Quid inde? Non est hæc certa juris dispositio, quæ reservationem inducat. Potius factum ibidem proponitur Episcopi rogantis de ea re, quam agere vi sui muneris potuisset, & quam maluit agere Apostolicæ Sedis auctoritate, ea potissimum de causa, quod cum Præcentorem ordinaturus esset, dubitabat, qualia jura in concursu aliarum dignitatum Præcentori decernerent, quemadmodum ex rescripti contextu adparet. His adiciendum est, Londonensem Episcopum, si ordinario jure Præcentorem ordinavisset, debuisse exquirere consensum Capituli sui. At consensum Capituli obtinere eousque non potuerat, quemadmodum liquet ex integri rescripti lectione, ubi dicitur inter cætera, Decanum, & quosdam alios personatus in Capitulo habentes *suam* Apostolicæ Sedi *transmississe querelam*: atque eam ob causam optaverat Londonensis Episcopus, ut intercedens auctoritas Apostolicæ Sedis defectum solemnitate illius, sive consensus Capituli omninò suppleret; quòd & jamdiu Gonzalezius adnotavit ad dictum capitulum 6. Jam dudum obtinuerat, ut auctoritas Pontificis Maximi solemnitates suppleret, argumento capituli 1. de transact., argumento ducto ex lib. 19. cod. de testamentis. Imò & in hac ipsa specie consensus Capitularis, idem Innocentius III. disciplinam sui temporis etiam in Anglia receptam commonstrat ad Episcopum Heliensem in Anglia rescribens in cap. 9. de his, quæ fiunt à Præl., ubi inquit, Episcopum non posse certa negotia peragere præter Capituli sui voluntatem, nisi de *licentia Romani Pontificis*, quodque opportunum est, ad eum ipsum Heliensem Episcopum directum est rescriptum

relatum in dicto cap. 6. de consuetudine. Cum hæc ita sint, concludetur quidem, Episcopum jure ordinario non posse novam in Ecclesia sua dignitatem erigere sine consensu Capituli sui, quod verissimum est, & generali disciplinæ canonum accommodatum, non verò deducetur, id facere non posse servatis solemnitatibus abs jure præstitutis. Post hæc omnia, num singularia quædam adjicienda erunt ad interpretationem dictorum canonum 4. 5. & 6. de consecr. dist. 1. ? Jam dudum Interpretes, quibus crassa minerva non fuit, agnoverunt omnes, ibi aut singularem & Gelasianis temporibus, & Romanæ Provinciæ accommodatam disciplinam contineri, aut agi de Episcopis, qui extra propriam dioccesim erigere, & consecrare Ecclesias vellent, quod & facilè ex canonum eorundem verbis demonstratur, & ego jam demonstravi in meis lucubrationibus in Codicem Gratianum. Unum tantùm adjiciam, quod spectat Pragmaticos illos, qui putant, vetitum esse Episcopis Collegia Clericorum instituire, protereaquod jure Quiritium Collegiorum erectio erat Principi reservata, l. 1. & passim ff. de colleg. & corpor. Quod ut Clericorum Collegiis accommodent, supponunt, id ipsum referri posse ad Pontificem Maximum veluti summum Ecclesiæ Principem in Ecclesia. Hoc argumentandi genus in primis si valeret, ad Collegia illicita pertineret, & quæ tendere possent in Reipublicæ detrimentum, de quibus sermo fit in toto tit. ff. de Collegiis, quæ propterea generatim erigi non possunt, nisi primum petita venia à Summo Imperante, cujus interest disquirere, an ex erectione novi Collegii damna in Rempublicam derivent. An id accommodari possit Collegiis Clericorum, videat unusquisque, qui noverit, quanta sit, & quam sæpè agnita fuerit horum Collegiorum utilitas, ad quæ instauranda crebrò non tam invitati sunt, quàm penè obligati Antistites Ecclesiarum. Deinde Principis locum in hac parte tenuerunt Episcopi universi, qui

ab ipsa diœceseon divisione suum sibi Clericorum Collegium perenni Ecclesiæ lege probatum sibi adscivisse, nulla ad id petita à Superiore Antistite venia, demonstrantur, aded ut, etiam si ageretur olim de Collegiis Monachorum, quorum cœtus distincti erant à Collegiis Clericorum, integra esset etiam in hac parte, & sufficiens Ordinariorum auctoritas, can. 12. & 13. caus. 18. quæst. 2. Quod si in recente disciplina tantum consistere velimus, nonne quotidiana experientia docet, Collegia religiosa, qualia sunt Sodalitia laicorum, erigi passim in Ecclesiis Ordinariorum auctoritate, quemadmodum in prima parte dissert. 4. c. 7. dictum est? Quæ sanè hodierna disciplina tota corrueret, si verum esset, ea omnia, quæ in Romano jure traduntur de Collegiis unius Summi Imperantis auctoritate probandis, valere ad inducendam singularem reservationem gratia Romani Antistitis in erectione cœtuum ecclesiasticorum.

Non in omnibus beneficiis, Ecclesiisve erigendis eadem requiruntur solemnitates. Siquidem aliqua sunt beneficia, quorum erectio non aded publici juris est, ut inter graviora negotia recenseatur, uti liquet in beneficiis præsertim simplicibus. In his receptum est, ut dummodò ex una parte constet de fundatoris voluntate, constet insuper de sufficienti dotatione, ex altera parte intercedat Ordinarii auctoritas, beneficium ritè erectum esse intelligatur. Alia beneficia, & Ecclesiæ sunt, quorum erectio facienda, vel non facienda, vel reipublicæ, vel universitati interesse potest, qualia sunt beneficia Episcopalia, Parochialia, & Conventualia: in his autem quatuor necessariò sunt ferè observanda. Primum est vocatio illorum, quorum interest; alterum est locus erigendæ Ecclesiæ, vel beneficii; tertium est causa erectionis, postremum est congrua dos Ecclesiæ, vel beneficio adsignanda. Et quidem in primis vocandi sunt illi, quorum interest, ne fortè singularia detrimenta in quosdam emergant ex novi beneficii, vel novæ Ec-

clesiæ erectione. Quid enim, si nova Dignitas, aut novus Canonatus in Cathedrali, vel Collegiali Ecclesia esset erigendus? Capituli consensus erit tunc explorandus. Quid, si nova Parochialis, aut Cathedralis Ecclesia sit instituenda? Vicinorum Parochorum, aut Antistitum jura eisdem vocatis discutienda tunc erunt. Imò & si finitimæ Ecclesiæ sint patronatæ, Patroni quoque earundem erunt audiendi; atque id non tam ob difficultates, quæ in designanda perpetua Ecclesiæ, vel beneficii dote concitari possent, sed etiam, ne ex controversiis Rectorum, aut Patronorum vicinarum, ac vetustiorum Ecclesiarum ad contentiones Reipublicæ Christianæ valdè perniciosas deveniatur, argumento canonis 44. caus. 16. quæst. 1. capituli ultimi de major. & obed. capituli 3. de Eccles. ædific., ad cuius interpretationem Fagnanus num. 30. definitum refert, nullius momenti existere novæ Parochialis Ecclesiæ erectionem, non citato veteris Ecclesiæ Rectore. Quæ tamen omnia ita intelligenda sunt, non quidem ut eos, quorum interesse potest, consentire necesse sit; sed ita ut spretis, & non auditis eisdem ad erectionem non procedatur. Itaque onus erit Episcopi, eos advocatos audire, eorum jura discutere; & quemadmodum abstinere ab erectione facienda, quotiescumque probabiles ad impediendam erectionem causæ allegentur; ita ad erectionem jure suo procedet etiam refragantibus vocatis, quotiescumque inania sint obsistendi argumenta. Eodem modo sese res habet in proposito, atque se habet in ea specie, qua Episcopus conferre velit beneficium, à quo quis ipso jure ceciderit. Vocandus erit in iudicium, qui beneficii possessor erat; ac nihilominus ad successoris institutionem procedetur, si, qui possidebat, probabilem non alleget causam, quare nequeat à sua possessione turbari, c. 28. de præbend. in 6.

De loco, in quo publicæ Ecclesiæ erigantur, nihil definitum adparet, dummodo excipiamus Cathedrales Ecclesias, quas

quas in Civitatibus tantum, vel in Oppidis frequentioribus institui mandatum est, can. 3. 4. 5. dist. 80., can. 33. caus. 16. quæst. 1., cap. 1. de privil., quod quidem initio factum fuit, ne vilesceret dignitas Episcopalis; deinde magis in dies probari debuit ex eo, quod in foro Episcopali multæ contentiones agitari cœperunt, quas multo facilius erat dirimere in urbibus, sive in locis, ubi copia eruditorum adesset. Præterea ubi de novis erigendis Parochialibus Ecclesiis agatur, voluit Concilium Tridentinum in sess. 24. de Ref. cap. 13. in fine, eas ubicumque, id est in omnibus Civitatibus, aut locis constitui, si necdum constitutæ deprehendantur; quemadmodum etiam voluit, ut certi fines designarentur, ubi necdum designati adparerent, ne in administratione Sacramentorum aut confusio emergeret, aut negligentia occasio præberetur. In vulgarem abiit traditionem ad Parochiam novam erigendam in certo loco requiri, ut ibidem decem saltem familiæ degant. At si fundamentum hujus traditionis inquiratur, meo iudicio in inani positum esse videtur, nimirum in prava interpretatione canonis 3. caus. 10. quæst. 3., in quo cautum legitur, *ut Ecclesia, quæ usque ad decem habuerit mancipia, super se habeat Sacerdotem; quæ verò minus decem mancipia habuerit, aliis conjungatur Ecclesiis.* Ego sanè non possum nomine mancipiorum familias Parochorum, uti passim interpretantur, intelligere, quando mancipii nomen aliud latinè sonat, item nunquam legitur in canonibus Ecclesiasticis ea significatione usurpatum, argumento capituli 3. & 4. de rer. permut. Potius puto, Toletanum illud decretum spectare ad dotem Parochiali Ecclesiæ constituendam; cum enim mancipiorum usus olim frequentissimus esset, uti constat ex lib. 3. legum Longobardarum tit. 1. cap. 46., redditus ecclesiastici facilè ad mancipiorum numeros, & notas reducebantur. Hinc non dubito, rem hanc totam esse in prudenti Ordinarii arbitrio collatam ita, ut Ordinarius eo in loco

erigi posse Parochialem Ecclesiam decernat, in quo futurum existimet Parochi singularis officium opportunum.

Causæ erigendorum beneficiorum sunt necessitas, vel utilitas Ecclesiæ, incrementum Divini cultus, pietatis, ac religionis exercitia, & similia. Hinc cavendum est, ne aut ad æmulationem vicinarum Ecclesiarum novæ erigantur Ecclesiæ, item ne turpis avaritia causam erectioni præbeat; jamdudum enim decretum est, ne propter quæstum novæ Basilicæ fiant, can. 10. de consecrat. dist. 1. Iterum hac in parte versabitur prudens Episcopi arbitrium, quo ipse causas discutiat, discussisque vel probet, vel rejiciat erectionem. Singularia quædam in erectione novarum Parochiarum constituta videntur canonibus ecclesiasticis; quoniam verò novæ Parochiæ non nisi per divisionem plebium erigi solent, satis erit id hoc in loco indicavisse, cum de hac re opportunius agendum sit inferius, ubi de beneficiis dividendis sermo instituetur.

Denique in Ecclesiis, aut beneficiis erigendis solerter investigandum est, an Rectori, vel Beneficiario designati sint redditus, unde congruus honestæ vitæ cultus habeatur, can. 9. de consecr. dist. 1. Qua in re iterum locus fit prudenti Ordinariorum arbitrio, propterea quod ubique locorum eadem & una definiti portio nequit ad Clericorum sustentationem, Faber in codice de sacrosanct. Eccles. def. 52. In Ecclesiis Parochialibus Hispaniæ olim videbatur constitutus certus redditus, infra quem si dos adsignaretur, ad Ecclesiæ erectionem deveniri non posset, nimirum redditus decem mancipiorum, can. 3. caus. 10. quæst. 3., quem admodum superius adnotabam; item in Ecclesiis Galliæ, ac Germaniæ designabatur redditus unius mansi, uti legitur in can. 24. & 25. caus. 23. quæst. 8. Redditum decem mancipiorum ego ita intelligo, ut tanta esset dotis quantitas, quantum decem mancipiorum pretio pendere-tur, quod aliquando reductum scio ad

aureos viginti pro mancipiis singulis, l. 31. ff. de min., leg. 1. cod. de com. serv. manum., aliquando ad duodecim solidos, can. 18. dist. 54. *Mansum* ita intelligo, ut eo nomine veniat quædam agri portio ita dicta à manendo, quòd in ea villicus unus manere commodè posset, constans ut plurimum duodecim jugeribus, quod jam adnotavi in meis lucubrationibus in Gratianum. Recentioribus sæculis, sive quòd memorati canones ad certas tantum Provincias pertinerent, sive quòd varietas ætatum varias disciplinas induxerint, ab arbitrio erigentis designatio dotis pendere cœpit, atque etiam hodie pendet. Neque hac in re video quidquam definitum in Tridentino Concilio session. 24. de Reformat. capit. 13. à principio usque ad §. *ad hac*. Quòd si Tridentini Pa-

tres in dicto §. *ad hac* decreverunt, ut nullis pensionibus, aut reservationibus fructuum gravari possint Cathedrales Ecclesie, quarum redditus summam ducatorum mille, & parochiales, quæ summam ducatorum centum secundum verum annum valorem non excedunt; non tamen exinde congruam dotem definitiverunt in Ecclesiis Cathedralibus, aut Parochialibus, videlicet in illis mille, in istis centum ducatorum; tantum ex his norma quædam statuit potest ad dirigendum erigentis arbitrium, cui adhuc hodie locum esse posse non dubito, habita semper ratione locorum, temporum, ac dignitatum instituendarum, ita ut omnibus rectè pensatis adpareat, ex collata dote Beneficium & posse exhiberi, & posse susceptis oneribus satisfacere.

CAPUT II.

De Beneficiorum Restauratione.

UT plurimum erectio Ecclesiarum, aut beneficiorum utilitatis est, at restauratio necessitatis. Quòd utile sit erigere, decuit, semper, ad id excitare quòd fideles; necessarium sit restaurare, decuit plurimos obligare. At enim hæc obligatio inesse consuevit, ubi agitur præsertim de Parochialibus Ecclesiis, quas interest Reipublicæ sertas, rectasque tueri; in aliis autem Ecclesiis, vel beneficiis inferioribus non tanta fuit canonum sollicitudo, proptereaque earum intuitu monendi quidem sunt illi, quorum interest, nunquam verò compelliendi, nisi de iis agatur, qui cum à fundatore bona acceperint, tum se data fide vel expressa, vel tacita ad restaurandum obligaverunt. Hæc ut certo ordine persequar, distinguendum puto triplex obligationis genus; ex eo enim non solum de obligationis causa facilè constat, verum etiam percipitur, qui, & qualis sit obligatorum ordo, quorum alii primo, alii secundo loco obligantur, alii denique in subsidium, & extra ordi-

nem cæteris deficientibus. Primum obligationis genus ex re ipsa proficiscitur, unde realis obligatio dici potest: alterum genus est obligationis personalis, quasi ex contractu quodam dimanantis; postremum genus est obligationis subsidiariæ, ex qua non nascitur propriè actio, sed potius fit locus querelæ apud Judicem proponendæ, vi cujus Judex ex officio potius procedere intelligitur, quam actor quidquam condicere, aut vindicare. In concursu harum omnium obligationum nemo non videt, realem esse cæteris arctiorem, quemadmodum mitior est cæteris omnibus ea, quæ in subsidium datur, & cui tum demum fit locus, cum cæteræ deficiunt. Itaque initio certum est, ubi Ecclesia præsertim Parochiales, & beneficia prope in interitum vergunt, pœnès quosdam ut plurimum inesse reparandi obligationem; unde reparatio Ecclesiarum apud Pragmaticos dicitur causa majore favore digna, quam erectio, argumento cap. 7. de Judæis, atque Ordinarii locorum non

solum causa restaurandæ Ecclesie, vel beneficii jure ac merito poterunt consentire, sed etiam tenebuntur, nisi causa quædam gravis aliud suadeat, Concilio Tridentino sess. 21. de Reform. cap. 7. Ubi deinde deveniendum sit ad urgentes eos, qui ad restaurationem obligantur, ratio in primis habenda erit realis, deinde personalis obligationis, denique in subsidium ii compellendi, de quorum agitur utilitate.

Realis obligatio illis inhæret, qui dotem Ecclesie, vel beneficii possident. Cum enim dos ab initio constituta non solum tendat ad alendos ecclesiasticos administratos, sed etiam ad cultum Ecclesie, & ad causas pias fovendas, inter quas procul dubio est, imò & Ecclesie ipsi beneficioque cohærens, restauratio; jura clamant, ut dos ipsa in hunc finem impendatur. Hæc causa est, quare juxta veterum canonum sanctiones in quatuor partes tribui deberet peculium ecclesiasticum, ex quibus cum tres cederent sustentationi Clericorum, Episcopali mensæ, & indigentibus universis, quarta restaurationibus fabricarum addicebatur, can. 10. caus. 10. quæst. 1., can. 2. 3. caus. 10. quæst. 3., can. 30. 31. caus. 12. quæst. 2., cap. 1. de Eccl. ædif. Et quidem cum olim Episcopi universum ecclesiasticum, & clericale peculium administrarent, onus pœnès Episcopos imminabat restauratorum universarum, quippè qui quartam tantum Clericorum usibus concederent, cæteras quartas, quarum una fabricis debebatur, administrabant. At postquam Episcopi Ecclesiarum, & beneficiorum inferiorum redditus à sua potestate abdicaverunt, eosdemque administrandos beneficiis Clericis concesserunt, onus idem unà cum redditibus in eosdem Clericos transtulerunt, quemadmodum expressè definitum deprehenditur in can. 3. caus. 10. quæst. 3. Ex hoc ipso principio fluit, eos omnes simili obligatione adstringi ad restaurationem, qui bona Ecclesie etiam extra titulum beneficii

possident, quales essent, qui pensionem ex Ecclesie, aut beneficii redditibus haberent, qui jura decimarum Ecclesiis debita habuerint quocumque titulo; siquidem de onere reali agitur, quod transit unà cum bonis Ecclesie in quoscumque possessores. Sunt qui putant, id verum esse tum demum, cum redditibus Ecclesie abundant, arbitrati, ab eo onere exemptum esse beneficium, si ei vix congrua dos supersit, quemadmodum interpretantur capitulum 4. de Eccles. ædific. Nollem ego movere nominis questionem, cum de portione congrua disputatur. Si nomine congruæ portionis intelligatur, quod tantum alendo beneficiario suppetit, ita ut totum alendo beneficiario necessarium sit, non repugno; etenim cum potissima causa, quæ in Ecclesia, vel beneficio consideratur, sint divina ministeria à beneficiario præstanda, potissima etiam erit causa alimentorum Clerico beneficiario concedendorum, sine quibus beneficium munera implere non posset, ac proinde hæc causa cedit alteri causæ restorationis Ecclesie, vel beneficii; imò ubi in Ecclesia, vel beneficio vix adparet, redditum constitutum esse ad alendum administrum, cessat illa ratio generalis dividendi peculii in quatuor partes, quarum una fabricis, & restaurationibus earundem cedat. At si nomine congruæ portionis intelligitur ea peculii quantitas, qua minor non admitteretur ab Ordinario in erectione Ecclesie, vel beneficii, mihi ea non placet opinio, quemadmodum nec aliis placuit prudentissimis iudicibus apud Defargna post partem 6. de jure patron. pag. mihi 213. Reverà congrua dos beneficii ea appellatur, quæ non tantum sufficiat alendo ministro, sed & quæ par esse possit cæteris ferendis oneribus, inter quæ sanè restauratio non minimum locum tenet, argumento canonis 9. de consecr. dist. 1. Quòd si res hæc exigenda sit ad laudatum capitulum 4. de Eccles. ædific., adparet non quidem constitutum, Clericos teneri tum